

Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 13.02.2026 nr 2-3/15-472/
Meie 04.03.2026 nr 1.5-1.1/428-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalik küsimusele (KK 472)

Lugupeetud Riigikogu esimees

Vastan Riigikogu liikme Aleksandr Tšaplõgini kirjalikule küsimusele puude määramise ja pikendamise kohta.

Laste puude raskusastme tuvastamise korduvhindamised puudutavad peresid väga vahetult ning seetõttu on see kahtlemata tundlik ja oluline teema. Kinnitan, et ka minu jaoks on tähtis, et puude raskusastme tuvastamise otsused oleksid arusaadavad ja põhjendatud, eriti olukorras, kus puude raskusaste võrreldes varasemaga muutub.

Enne täpsematele küsimustele vastamist soovin selgitada, et puude raskusastet ei tuvasta ekspertkomisjonid, vaid Sotsiaalkindlustusameti (SKA) ekspertarstid dokumendipõhiselt, tuginedes inimese taotlusele ja tervise infosüsteemis olevatele andmetele. Puude raskusastme tuvastamise eesmärk on hinnata, kellel ja kui pikaks ajaks on õigus riigipoolsele rahalisele toetusele, et osaliselt hüvitada puudest tingitud lisakulud. Puude tuvastamisel hinnatakse piirangute raskusastet ja eeldatavat kestust näiteks liikumise, käelise tegevuse või suhtlemise valdkonnas. Inimesel on õigus puudetoetusele juhul, kui piirangud on piisavalt ulatuslikud, ning toetust makstakse puude raskusastme tuvastamise otsuses määratud perioodi jooksul. Puude raskusastme kestuse määrab ekspertarst, lähtudes lapse terviseseisundist, selle senisest kulust ning muutuse prognoosist, ajavahemikuks kuuest kuust kuni kolme aastani.

Puude raskusastet tuvastatakse perioodiliselt seetõttu, et paljude terviseseisundite puhul võivad piirangud või nende raskus ajas muutuda. Näiteks autismi või ATH diagnoosiga lapse puhul võivad erinevates valdkondades esinevad piirangud ning sellest tulenevalt ka puude raskusaste teraapia ja ravimite toel ajas muutuda, kuigi diagnoos ise jääb samaks. Seetõttu ei pikenda SKA puude raskusastet automaatselt, vaid teatud aja möödudes on vajalik korduvhindamine.

Samas nõustun, et kõigil juhtudel ei ole sage ümberhindamine mõistlik ega põhjendatud. On olukordi, kus terviseseisund on muutumatu või progresseeruv ning on selge, et piirangud ajas ei vähene. Sellistel juhtudel ei ole pidev puude uuesti tõendamine inimese ega riigi jaoks otstarbekas. SKA on ka laste vanusegrupis võimalik tuvastada puude raskusaste kuni 16-aastaseks saamiseni ning alates 01.02.2027 kuni 18-aastaseks saamiseni. Sellist praktikat

rakendavad ka meie lähiriigid ning see on kooskõlas puuetega inimeste õiguste konventsiooniga.

Puude raskusastme tuvastamine on praegu küll veel mõne hüve eelduseks, kuid riigi suund on olnud kujundada järjest enam hüvede ja teenuste õigustatust abivajaduse, mitte puude raskusastme alusel. Seetõttu ei ole puude raskusaste eelduseks näiteks kohaliku omavalitsuse kohustuslikult osutatavate sotsiaalteenuste saamisel, nagu tugiisikuteenus ja sotsiaaltransporditeenus, ega ka erihoolekandeteenusel. Samuti ei ole alates 1. septembrist 2025 riigipoolse soodustusega abivahendi saamise eelduseks enam puude raskusastme tuvastamine, vaid abivahendi vajadust hinnatakse inimese tegelikust funktsionaalsest vajadusest lähtudes. Praegu on puude raskusastme tuvastamine veel eelduseks sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saamisel, kuid ka see muutub [rehabilitatsiooniteenuste uuendamisega](#).

Vastan ka täpsemalt teie konkreetsetele küsimustele:

1. Kui palju otsuseid laste puude raskusastme pikendamisest keeldumise kohta on Sotsiaalkindlustusamet teinud aastatel 2023, 2024 ja 2025?

Korduvtaotlejaid, kellel oli varem puude raskusaste tuvastatud, kuid kellele uue hindamise tulemusel enam keskmist, rasket ega sügavat puude raskusastet ei määratud, oli 2023. aastal 286, 2024. aastal 558 ning 2025. aastal 705.

2. Kui palju on samal perioodil olnud juhtumeid, kus laste puude raskusastet on alandatud?

Korduvtaotlejaid, kellel oli varem puude raskusaste tuvastatud, kuid kelle puude raskusaste uue hindamise tulemusel varasemaga võrreldes vähenes, oli 2023. aastal 368, 2024. aastal 476 ning 2025. aastal 455. Korduvhindamisel jäi puude raskusaste samaks 2023. aastal 2157 lapsel, 2024. aastal 1931 lapsel ning 2025. aastal 1807 lapsel.

3. Millised on peamised põhjused puude raskusastme pikendamisest keeldumiseks ja raskusastme alandamiseks?

Peamised põhjused tulenevad sellest, et puude raskusastme tuvastamisel lähtutakse viimastest terviseandmetest, sealhulgas teabest ravi ja sekkumiste mõju kohta. Näiteks võib lapse puude raskusaste väheneda eduka rehabilitatsiooni, spetsialistide abi (nt logopeedi või psühholoogi toe) või ravi tulemusel.

Lapse puhul jälgitakse ka eakohase arengu kriteeriume. Kuna laste areng ei ole ühetaoline, võib olla olukordi, kus eelmise hindamise ajal oli lapse arengus mahajäämus, kuid järgmise hindamise ajal seda enam ei tuvastatud. Reeglina määravad ekspertarstid sellisel juhul puude kestuse lühikeseks perioodiks, et korduvhindamisel oleks võimalik tuvastada, kas tegemist on püsiva mahajäämusega või on seda sekkumiste abil suudetud parandada.

On olnud ka juhtumeid, kus kergemate piirangutega laste puhul on puude raskusaste tuvastatud kaalutlusel, et võimaldada lapsele soodustingimustel teenuseid. Kui teenused on osutatud ja olnud edukad, siis langeb ka puude raskusastme tuvastamise vajadus ära.

Koostöös SKA-ga analüüsime pidevalt otsuste dünaamikat ning võimalikke muutusi otsuste struktuuris.

4. Kuidas on tagatud otsuseid tegevate ekspertkomisjonide töö objektiivsus ja läbipaistvus?

Ekspertarstide töö objektiivsuse ja läbipaistvuse tagamiseks valmis 2024. aastal [laste ja vanaduspensioniealiste osas juhendid ekspertarstidele puude raskusastme tuvastamiseks](#).

Sellest tulenevalt muudeti ka [sotsiaalkaitseministri määrust nr 18](#), milles on samuti olulisel määral täpsustatud laste ja vanaduspensionistide puude raskusaste tuvastamist. Uus regulatsioon tagab, et puude raskusastet hinnatakse nüüd läbipaistvamate ja arusaadavamate kriteeriumide alusel – eriti laste ja vanaduspensionistide puhul –, mis suurendab õiglust ja taotlejate kindlustunnet. Olulise ja kauaoodatud muudatusena on 2025. aasta lõpust võimalik [Sotsiaalkindlustusameti iseteeninduse kaudu tutvuda puude tuvastamise otsuse aluseks oleva eksperdiarvamusega](#).

5. Kas ministeerium on analüüsinud puude raskusastme pikendamisest keeldumise ja raskusastme alandamise otsuste põhjendatust? Kui jah, siis millised on selle tulemused?

Jah, Sotsiaalministeerium ja SKA analüüsivad muutusi puude raskusastmega inimeste statistikas, et tuvastada võimalikke suuremaid muutusi ja nende põhjuseid. Nende teemade kohta oleme andnud põhjalikke selgitusi ning pidanud kohtumisi ka Eesti Puuetega Inimeste Kojaga, ja plaanime seda teha ka edaspidi.

Lisaks viis SKA 2025. aasta aprillis läbi auditi, mille käigus vaatas juhuvalimi alusel tehtud otsused üle teine ekspertarst. Alates 2025. aastast rakendab SKA ekspertarvamuste hindamiseks uut kvaliteediprogrammi, mis hõlmab kolme tasandit: peaspetsialisti kontrolli, teise ekspertarsti järelhindamist ning pimetestimist kaks korda aastas.

Samuti on SKA sisemiselt kokku leppinud, et juhul, kui inimesele tuvastatakse varasemast madalam puude raskusaste, tuleb eksperdiarvamust põhjalikumalt selgitada, näiteks seoses abivahendite kasutamise või tõhusa ravi möjuga.

SKA kvaliteediprogrammi eelmise aasta vahekokkuvõtte järgi nõustus järelkontrolli teinud kontrollija 60% juhtudest täielikult antud eksperdiarvamusega ning tal puudusid ettepanekud või märkused selle parendamiseks. 40% juhtudest esines vähemalt üks märkus või ettepanek, kuidas eksperdiarvamust oleks võimalik paremaks muuta. Üldjuhul olid need märkused suhteliselt väikesed või väheolulised ning enamasti vormilist laadi. See tähendab, et kontrollija nõustus puude raskusastme kohta antud hinnanguga, kuid tegi näiteks ettepaneku arvamust täiendada või ümber sõnastada, et see oleks taotlejale paremini mõistetav. Üksikutel juhtudel olid märkused ka sisulist laadi. Need puudutasid näiteks raviarsti hinnangu või objektiivse uuringu tõlgendamist, piirangu raskuse hindamist, aga ka märkusi puude liigi, raskusastme või kestuse kohta. See ei tähenda siiski, et nendel juhtudel oleks taotleja suhtes kindlasti tehtud vale otsus või et tema õigusi oleks rikutud. Võimalikud eksimused ei pruukinud olla alati taotleja kahjuks.

6. Kas ministeerium plaanib läbi viia ekspertkomisjonide töö kontrolli ning vajaduse korral muuta laste seisundi hindamise korda, et välistada põhjendamatu toetuse kaotamine?

Ministeerium jälgib ekspertarstide tööd läbi eelkirjeldatud meetmete, täiendavat kontrolli ei ole plaanis läbi viia.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Kadri Mets
Kadri.Mets@sm.ee

Gerli Baida
Gerli.Baida@sm.ee